

IMAGINEA ROMÂNILOR DESPRE CAROL I ÎN PERIOADA 1903 – 1914

The Perception of the Romanians Regarding Carol I between 1903 – 1914

Dr. Daniel-Ioan BOROȘ
Universitatea „Babeș-Bolyai” , Cluj-Napoca

Abstract: The chronological segment approached here is taken into consideration by the “official” press that largely presents an idealised image of the Romanian ruler, by the attacks of the socialist press that doubts the prizing titles proposed by the partizans of the king, and by the memorialists’ confessions, who, especially the ones closer to the king, appear to be the most realistic yet rather subjective. Besides all these generally common features, a general image of the old king with dual antinomic aspects is derived: wit and weak. The period is clearly marked from the chronological point of view by the jubilee of the forty years of reign in 1906 and the negative moment: the 1907 revolt and the controversy year 1914 related to the moment of joining the war, dealt with with the death of Carol I.

Keywords: Romanian king Carol I, dual antinomic aspects, 1906, 1907, 1914

Pentru **copii și tineri**, bătrânul rege apare ca un izvor de sfaturi înțelepte, dar și ca un personaj auster, sever, care ar putea să-i pedepsească dacă nu se vor purta în conformitate cu normele lui. În acest sens, Grigore Antipa prezintă un episod în care (în 1903) principele Carol, după ce ascultă explicațiile bătrânului său unchi, spune că nu va face război decât dacă va fi atacat, provocând concluzia regelui: „războiul e un lucru rău, mor atâția oameni nevinovați și aduce numai mizerie, dar trebuie să fii pregătit ca să te aperi”²¹.

Alexandrina Gr. Cantacuzino spune: „Pentru noi, cei tineri de odinioară, El era deopotrivă Suveranul respectat și temut, căci se cunoștea îndestul disciplina ascetică ce a făcut călăuză celei mai pilduitoare dintre domnii”²². În 1913, fiind însărcinată de comitetul Doamnelor române să se ocupe de pergamentul oficial ce trebuia oferit Regelui Carol I la Peleş, îl vede pe acesta foarte mișcat și își dă seama de „sensibilitatea delicată a acestui suflet îmbrăcat în haina de oțel”²³, regele spunându-i niște cuvinte care Alexandrina Cantacuzino consideră că „sintetizează toată

²¹ Gr. Antipa, „Câteva amintiri despre Regele Carol I”, în *Din viața regelui Carol I. Mărturii contemporane și documente inedite* (în continuare *Din viața ...*), culese de Al. Tzigara-Samurcaș, București, 1939, p. 52.

²² Alexandrina Gr. Cantacuzino, „*Carolus Rex*”, în *Din viața...*, p. 53.

²³ *Ibidem*, p. 55.

personalitatea Regelui Carol I și a rodnicei Sale Domnii”: „Vedeți cum se poate izbândi cu liniște, voință și răbdare”²⁴.

Principesa Maria arată cum influența politicii în viața familiei moștenitoare avea efecte negative, spunând că metoda prin care regele le impunea „vreo stavilă neplăcută, vreo jignire”²⁵ era să o facă în numele opiniei publice, utilizând miniștrii ca pe niște sperietori, situația devenind mai grea când liberalii ajungeau la putere, cu ei în spate regele ajungând „Un om cu care e greu să trăiești”²⁶.

Cu toate că tutela impusă de severul șef al Familiei Regale era uneori sufocantă, principesa îi face un portret exact și lipsit de exagerări, care ar fi putut fi generate de o anumită doză de refulare ce răzbate totuși din prezentarea unor momente neplăcute pentru ea sau pentru principele Ferdinand²⁷.

În **calendarele acestei perioade** domnitorul se bucură în continuare de un interes deosebit, reflectat în dese prezentări însoțite de numeroase fotografii, tip bust sau luate în timpul diferitelor festivități (bineînțele mai ales în zilele de 10 Mai). În unul dintre acestea, „Calendar Românesc.1908”, sunt publicate niște versuri care amintesc devoțiunea soldaților față de rege în timpul Războiului de Independență²⁸

„Calendarul Minervei“ din 1911 acordă, în Cronica anului (precedent), un loc însemnat prezentării diverselor acțiuni ale domnitorului, discursurilor sale, felicitărilor care i se adresează cu diferite ocazii (cum ar fi jubileul a patruzeci de ani de la căsătoria suveranilor), actelor sale de caritate, de sprijinire a culturii, de politică externă²⁹.

Unii dintre **adjutanții regali** schițează portretele bine conturate ale domnitorului. Ilustrativ este cazul generalului adjutant P. Anghelescu, care descrie fizic și moral regele în mijlocul anturajului său de la Sinaia, care era compus din multă lume, regelui plăcându-i să aibă zilnic invitați.

Descriindu-l fizic pe rege, Anghelescu observa ochii deosebiți ai acestuia, pe care-i rotea fără să-și miște capul și privirea lor fulgerătoare; figura de o „finețe clasică” și de o mare mobilitate,

²⁴ *Ibidem*, loc. cit.

²⁵ Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. II, Iași, Ed. Eminescu, 1996, p. 150.

²⁶ *Ibidem*, p. 159.

²⁷ *Ibidem*, p. 185.

²⁸ N. Vulovici, „*Carte din războiu*”, în *Calendar Românesc. 1908*, București, p. 98.

²⁹ Vezi pe larg „*Cronica anului*”, în *Calendarul Minervei*, 1911, București, p. 57 – 63, 66 – 68, 70 – 75 și 81 – 83.

remarcând un fapt deosebit de important pentru prezentul studiu: „cu greu pictorii au putut prinde pe pânză adevăratul său chip”³⁰, „singurul care a reușit mai bine a fost pictorul francez Flemeng”³¹, care îi spunea generalului că „n-a văzut niște ochi atât de vii și însușirea excepțională de a-i roti ca un vultur, îmbrățișând, fără a clinti capul, o jumătate de tur de orizont”³². În portretul moral pe care-l face regelui, Angelescu amintește (și el) capacitatea de sacrificiu a lui Carol I și dragostea lui pentru țară³³.

Ne vom opri acum asupra momentului de **maximă difuzare a imaginii regelui – jubileul celor patruzeci de ani de domnie din 1906**. Cu această ocazie, toată gama mijloacelor de propagandă a imaginii regelui a fost folosită: iconografie, medalii, monede, mărci poștale comemorative, discursuri, conferințe publice, lucrări istoriografice dedicate regelui, parăzi militare etc. Vom prezenta în continuare câteva dintre acestea.

Astfel, pe moneda de 100 lei, bătută cu această ocazie, chipurile regelui și reginei erau alăturate celor ale lui Traian, Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul. De asemenea erau prezentate podul de peste Dunăre a lui Traian, străjuit de un legionar roman și podul de la Cernavodă construit de Anghel Saligny, numit Podul Carol I, apărat de un dorobanț³⁴. Prin aceste asocieri cu cele mai importante figuri ale istoriei românilor, imaginea domnitorului era din nou mitizată, idealizată. devenind subiect de legendă.

În toiul sărbătoririi s-au produs și câteva incidente hilare, în jurul cărora s-au țesut povești, preluate apoi în istoriografie și literatură, cum ar fi: defilarea carului săpunarilor din București, cu o statuie a regelui din săpun și glicerină, care s-a topit din cauza căldurii, sau actul de devoțiune al unui delegat care s-a așezat în genunchi în fața regelui și nu mai vroia să se ridice, ș.a.³⁵.

Iconografia perioadei, studiată de prezentul capitol, este compusă în special din obiectele primite în dar, în semn de omagiu de către Carol I, uneori de către perechea regală (există și obiecte special destinate reginei Elisabeta).

Guvernul a dăruit regelui un pocal din argint aurit. Chipul lui Carol apare între două femei îmbrăcate în costume naționale, dintre care una închină un pahar, iar cealaltă seamănă flori, în timp ce deasupra, doi îngerași țin Coroana de oțel; în partea opusă apare biserica restaurată de

³⁰ Gen. Adj. P. Angelescu, „*Amintiri despre Carol I*”, în *Din viața...*, p. 15.

³¹ *Ibidem*, loc. cit.

³² *Ibidem*, p. 16.

³³ *Ibidem*, p. 21.

³⁴ Ion Bulei, *Atunci când veacul se năștea*, București, Ed. Eminescu, 1990, p. 9.

³⁵ *Ibidem*, p. 10.

la Curtea de Argeș, mănăstirea Sinaia și castelul Peleş³⁶. Ofițerii de cavalerie au comandat sculptorului Oscar Spaethe o statuie în bronz, care îl înfățișa pe Carol, călare, privind defilarea prizonierilor turci; la fel de sugestiv a fost și darul ofițerilor de marină: un far răspândind lumină din Coroana de Oțel³⁷.

În același an jubiliar, Parlamentul României a votat în unanimitate un credit extraordinar de 500.000 lei, destinat monumentului Independenței de la Craiova, inaugurat la data de 21 mai 1912 și realizat prin grija unui comitet de subscripție publică, condus de generalul Petre Gigărtu, de către sculptorul Ioan Pavelescu – Dimo. Pe soclu, în vârful compoziției de tip piramidal, Carol I, în postura devenită deja celebră – „Asta-i muzica ce-mi place!”, evocare a episodului de la Calafat, din 15 mai 1877³⁸. Este semnificativ faptul că cel mai mare monument militar al României reprezintă Independența și pe Carol I.³⁹

De altfel, pentru expunerea tuturor acestor creații au fost edificate spații specializate, precum cel de pe Câmpia Filaret, destinat Expoziției Naționale, sau cel mai aparte al Arenelor Romane, menite a sublinia latinitatea la care aderase dinastia conducătoare a României și a propaga imaginea legăturii cu suveranii antici romani.

Arenele Romane au fost gazda unor spectacole, precum cel intitulat „Povestea neamului”, alegorie istorică regizată de directorul Teatrului Național din București de la acel moment, Al. Davila, în care Carol I se afla la capătul unei galerii de personaje din istoria românilor, care începea cu Decebal și Traian și conținea voievozii medievali importanți, precum și pe Cuza⁴⁰. De altfel, conducerea Căilor Ferate Române a dispus scăderea tarifelor, pe perioada funcționării Expoziției, inițial cu 30% și mai apoi cu 50%⁴¹, pentru a asigura accesul unui public cât mai larg care, observând realizările deosebite ale domniei lui Carol I, să îl glorifice mai apoi.

Inițiativa de fixare a memoriei lui Carol I prin intermediul unei statui a fost sancționată de contestatarii regelui de o manieră peiorativă, „realizările” subliniate de „Facla” fiind victimele răscoalelor țărănești. De altfel, aceștia au prezentat în caricaturi principalele simboluri ale monarhiei, pentru a le minimaliza importanța.

³⁶ Carmen Tănăsioiu, *Iconografia regelui Carol I. De la realitate la mit*, Timișoara, Ed. Amarcord, 1999, p. 56.

³⁷ *Ibidem*, p. 57.

³⁸ Ion Mamina, *Regalitatea în România. 1866 – 1947*, București, Ed. Compania, 2004, p. 199.

³⁹ Tănăsioiu, *op. cit.*, p. 58.

⁴⁰ Ion Bulei, *op. cit.*, p. 394.

⁴¹ *Ibidem*, p. 377.

În 1907, Grigore E. Golescu, președintele Casei de Economii și Consemnațiuni, a comandat pictorului român Mihail Simonidy, aflat la acea dată la Paris, realizarea unor portrete ale regelui Carol I și ale reginei Elisabeta, pentru a decora sala centrală a noului sediu al instituției⁴². În ciuda încrederii lui Golescu în capacitățile lui Simonidy, preferat îndeosebi pentru că era român: „Portretele unor Suverani trebuie să se distingă printr-un aspect impunător, prin grandoarea și amploarea stilului. Socotesc că tot cunoscutul nostru artist, Dl Mihail Simonidy este indicat ca cel mai în măsură să execute în condiții satisfăcătoare o asemenea lucrare,”⁴³ portretele nu au ajuns în România decât în anul 1912, după presiuni deosebite la adresa pictorului din partea reprezentanței diplomatice române la Paris⁴⁴.

Și în **Transilvania**, presa de limbă română a acordat (în general) spații largi evenimentului. Semnificativ ni se pare faptul că „Luceafărul” consacră un număr special, festiv, acestei sărbători, deși în cronică din ultimul număr din 1906 al revistei se menționează că publicul n-a primit numărul Carol (tipărit în 3000 de exemplare peste numărul abonaților) cu aceeași însuflețire și dragoste cu care l-au dat redactorii, miile de exemplare stând bătute de praf prin toate colțurile administrației. Pentru a nu „irosii atâta slovă cuminte”, redacția intenționa să vândă numărul la un preț mai mic decât cel de cost – o coroană⁴⁵.

Aceeași publicație oferă o interesantă povestire, „Paznicii”, a lui George Stoica, în care este prezentat cazul unui țăran mehedintean, care îl „păzise” pe Vodă Carol, direct și prin feciorii săi, de-a lungul întregii domnii. Deși este vorba de un țăran din Regat, prin difuzarea în Ardeal acest caz se dovedea valabil și pe teritoriul intra-carpatic, fiind ilustrativ și prin identificarea care se face între domnitor și țară.

„Gazeta Transilvaniei” difuzează pe parcursul a două săptămâni o imagine complexă a regelui Carol I, în care se unesc numeroase calități. Acesta capătă din nou proporții mitice, fiind alăturat, ca și în Regat, celor mai de seamă personaje din trecutul istoric al românilor, apărând și cu calitățile sale consacrate: seriozitate, răbdare, simț al datoriei, încredere, severitate chiar, căpetenie de oști victorioase, mare strateg, abil politician ș.a., dar și figură providențială: „De la

⁴² Gabriel Badea-Păun, *Mecena și comanditari, artă și mesaj politic*, București, Ed. NOI Media Print, 2010, p. 155.

⁴³ *Ibidem*, loc. cit.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 157.

⁴⁵ *Luceafărul*, an V, 1906, nr. 21 – 24, Budapesta, p. 468.

ploaia ce s-a revărsat asupra României [la prima intrare în capitală a lui Carol I] anunțând belșug și bunăstare, au trecut patruzeci de ani. Bunul augur s-a împlinit”⁴⁶.

După cum am arătat mai sus, **în anul 1906, România oficială a sărbătorit a patru zecea aniversare a înscăunării lui Carol I.** Cu toate acestea, **presa socialistă** face notă aparte și în acest caz, scriind articole care acuză regele pentru cheltuielile care se fac pentru celebrarea lui și făcându-i adevărate rechizitorii în care încearcă să dovedească faptul că cei patruzeci de ani de domnie au fost un șir neîntrerupt de jafuri, abuzuri, chiar crime, care au dus la înfometarea maselor largi ale poporului⁴⁷.

Oricum, imaginea negativă propagată de această categorie a presei, care a marșat în continuare, inclusiv în plan iconografic, prin intermediul caricaturilor, pe tema regelui-păpușar, care manipulează actorii politici în funcție de interesul propriu, nu a avut (în opinia noastră) decât un impact limitat, pierzându-se în mulțimea manifestărilor laudative, impuse sau nu de un cadru oficial.

Dar, după acest moment extrem de pozitiv vine unul dintre cele mai dificile ale domniei lui Carol I, **răscoala țăranilor din 1907**⁴⁸. Din păcate însă, dacă înțeleptul Carol I se dovedea un bun administrator al României, față de care se comporta ca un nobil de țară german preocupat să-și pună în valoare domeniile, în schimb acorda mult mai puțină atenție românilor înșiși.

Deși majoritatea acuzelor pentru răscoală au fost adresate guvernului, imaginea regelui a fost serios afectată de revoltă⁴⁹. Relevantă în acest sens este considerația lui Radu Rosetti: „Vaza ce statul român și-o câștigase ca element de ordine, civilizație și de progres în Orient, atât prin înțelepciunea regelui său cât și prin maturitatea politică de care națiunea a dat dovezi, nu va putea în asemenea împrejurări decât să sufere [...]”⁵⁰.

Alexandru Vlahuță creează un poem incriminator la adresa regelui, în care acesta este înfățișat în tovărășia unui personaj – Minciuna – care simbolizează slujitorii servili și a

⁴⁶ *Gazeta Transilvaniei*, an LXIX, nr. 104, 11 / 24 mai 1906, p. 1.

⁴⁷ Vezi pe larg I. Armașu, „*Jubileu sistem Potemkin*” și „*De zece mai*”; Mihai Gh. Bujor, „*Jubileul...; Patruzeci de ani de sărăcie, de robie și rușine*” în *Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani*, București, Ed. Politică, 1968, (în continuare *Monarhia ...*), p. 213 – 216, 217 – 219 respectiv 221 – 229.

⁴⁸ Pentru o prezentare actuală, obiectivă, a evenimentului istoric evocat vezi volumul coordonat de Ioan Bolovan și Sorina Paula Bolovan, *Schimbare și devenire în istoria României*, Cluj – Napoca, Ed. Academia Română. Centrul de Studii Transilvane, 2008, p. 9 – 86.

⁴⁹ Vezi și N. Petreanu *Republica în conștiința poporului român*, București, Ed. Enciclopedică Română, 1972. p. 128 – 132.

⁵⁰ Bulei, *op. cit.*, p. 116.

Adevărului – care reprezintă țărani răsculați. Concluzia acestui poem este că regele nu înțelege vremurile pe care le trăiește”⁵¹

Momentul 1907 va rămâne o temă predilectă pentru acuzele împotriva regelui, până la sfârșitul domniei acestuia apărând, în 1912, într-o scrisoare a lui Vasile Stroescu (basarabean bogat care a ajutat mult tinerii din Transilvania) adresată comitetului societății Petru Maior: „[...] are dreptate să se mândrească numai cu luarea Plevnei din lăuntru – cu uciderea a 11000 de țărani români – asta-i fapta lui, [...]”⁵².

În 1910, 1911 și 1912, N. D. Cocea, unul dintre cei mai virulenți autori de pamflete antiregale, publică o serie de articole cu referire la răscoala din 1907 (în care-l acuză pe rege): „1907”, „Regele complice al asasinilor. Palatul gazdă de hoți” și „Jertfa celor douăsprezece mii”⁵³.

Pentru **manipularea imaginii regelui în conflictele politice** ale acestei perioade, relevant este cazul organului de presă al Partidului Conservator – Democrat, „Acțiunea”, care în septembrie 1911 duce o campanie de presă în care, la un moment dat, consideră că menținerea guvernului în funcție în acel moment poate compromite întreaga domnie a regelui, în încercarea de a determina domnitorul să aducă la putere „un guvern conservator – democrat, un guvern Take Ionescu pe care de multă vreme îl cere țara”⁵⁴, somându-l pe rege să facă acest lucru.

În Transilvania, în perioada supusă analizei, în manualele de istorie, ponderea principală, era rezervată Dinastiei de Habsburg. Acestea erau „[...] elaborate într-o manieră narativă, favorabilă pentru consolidarea loialismului dinastic, îmbinând biografiile împăraților cu elementele „pozitive” din trecutul Habsburgilor, în care prevalează lupta „bunilor împărați” cu „relele” din interior, dar mai ales cu cele ce proveneau din afara granițelor Imperiului”⁵⁵.

Trebuie amintite, în acest sens, și recomandările făcute de contele Leo Thun, care a subliniat faptul că istoria și istoricii trebuie să fie atașați statului și implicit dinastiei, inclusiv datorită faptului că fondurile destinate cercetării proveneau din taxele plătite de cetățeni⁵⁶, fapt

⁵¹ Alexandru Vlahuță, „1907”, în *Monarhia...*, p. 234.

⁵² *Pagini dintr-o arhivă inedită*, Ed. îngrijită, studiu introductiv și note de Antonie Plămădeală, București, Ed. Minerva, 1984, p. 214.

⁵³ În Nicolae D.Cocea, *Scrieri*, vol II, București, Ed. Minerva, 1970, p. 362 – 363, 384 – 385, 387 – 388, 330 – 331.

⁵⁴ *Acțiunea*, București, an X, nr. 2528, 29 septembrie 1911, p. 1.

⁵⁵ Liviu Maior, *Habsburgi și români. De la loialitate dinastică la identitate națională*, București, Ed. Enciclopedică, 2006, p. 242.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 243.

care, de altfel, era împărtășit, în regatul său, și de Carol I, deși nu a fost exprimat de o manieră atât de directă.

Menționând că în Ungaria nu a existat un efort reformator similar celui depus de Spiru Haret în Regatul Român⁵⁷, subliniem faptul că manualele de istorie editate în România după 1880 erau considerate în Transilvania ca fiind diametral opuse istoriei reale și, în consecință, interzise. Astfel, în 1908, a fost publicată, de către Ministerul de Interne Ungar, o nouă listă a cărților puse la index, printre care figurau manualele lui A.D. Xenopol, Gr. G. Tocilescu sau A.T. Laurian, precum și utilizarea poeziilor patriotice semnate de Bolintineanu sau Andrei Mureșanu⁵⁸.

La momentul 1909, la împlinirea vârstei de 70 de ani, regele era prezentat în articolul festiv publicat în numărul 73 din 5 aprilie al ziarului „Tribuna” din Arad ca „nu numai unul dintre cei mai bătrâni monarhi din Europa, ci singurul care a întemeiat Regat în virtutea izbânzilor pe câmpul de luptă [...]” fiind acum „aclamat de un popor iubitor, plin de recunoștință și în deplin progres pe toate terenele.”⁵⁹

În 1910, Dr. Ioan Mișu avea ocazia de a-și forma o imagine personală, fizică și morală, asupra regelui în urma audienței din 17 decembrie. În memoriile sale, Mișu notează: „Regele Carol are o înfățișare serioasă, cu privire pătrunzătoare, dar totuși senină. Vocea Sa sonoră are timbru puternic, plăcut, iar silueta sa impune un profund respect și venerație”⁶⁰. Un alt prilej de evocare a suveranului român este jubileul Astei din 1911. În numărul jubiliar al revistei „Transilvania”, Dr. Vasile Bologa îl prezintă ca „înțeleptul și viteazul”, considerând că proclamarea regatului „a influențat și a ridicat încrederea și mândria în fiecare piept de român”⁶¹.

Existau și opinii negative asupra regelui, Vaida Voevod considerând tipic cazul doctorului Amos Frâncu, „om de cultură, dotat cu talent retoric și cu spiritualitate malițioasă feminină”, necruțând „nici unul din fruntașii vieții publice românești de observările lui corozive, începând cu regele Carol I”⁶².

Este deci natural ca o parte (destul de mare) a românilor, având o imagine (foarte) bună a regelui Carol I, să asocieze persoana acestuia cu o posibilă unire. Aceasta se va face de pildă, accidental în mai 1914, când „țăranul Ioan Morariu din Sicula (județul Arad) în fața unui

⁵⁷ *Ibidem*, p. 245.

⁵⁸ *Ibidem*, p. 250.

⁵⁹ *Tribuna*, Arad, nr. 73, 5 aprilie 1909, p. 3.

⁶⁰ Dr. Ioan Mișu, *Spicuri din gândurile mele*, Sibiu, 1938, p. 81.

⁶¹ *Transilvania*, Sibiu, nr. 4 jubiliar, iulie – august 1911, p. 413.

⁶² Al. Vaida Voevod, *Memorii*, vol. II, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1995, p. 161.

judecător maghiar șovinist a avut curajul să strige: „pentru noi românii nu mai este dreptate în țara aceasta (Ungaria). Ar fi timpul să vie regele Carol să ne-o dea!”⁶³.

Politica externă a avut și ea efect asupra imaginii regelui Carol I în această perioadă. Cu prilejul războiului din 1913, propaganda românească, în mod tradițional de tip defensiv, a fost una ofensivă⁶⁴. Succesul politico-militar românesc din 1913 a fost reflectat și în ilustrația cărților poștale, care conțineau imagini de pe front, îndeosebi într-o compoziție alegorică, cu autor necunoscut, care s-a bucurat de o mare popularitate. Aceasta prezenta un dorobanț care trage din teacă sabia întinsă de un legionar roman, ilustrație a motivului „arc peste timp”, datorat și asemănării cu Traian, care a ctitorit și el un pod peste Dunăre, printre cele patru personaje centrale din medalioane Carol I aflându-se la loc de cinste, alături de Ferdinand I, principele moștenitor⁶⁵.

Trupele române au fost însoțite pe frontul războiului balcanic de numeroși gazetari, printre care Barbu Delavrancea, ziaristul Ciurcu, de la „Adevărul”, Mihail Sadoveanu, existând, de asemenea și numeroși atașați militari străini, ceea ce ne îndreptățește să afirmăm că „imaginea generală transmisă opiniei publice românești a fost una net pozitivă”⁶⁶. De altfel, comandanții militari, precum Alexandru Averescu, Constantin Hârjeu, Emanoil Mladin, au publicat ulterior articole în revistele militare de specialitate⁶⁷, iar, cu ocazia Conferinței Balcanice de la București, a fost popularizată din nou imaginea de arbitru al scenei balcanice sau de păpușar, de garant al păcii a regelui Carol I⁶⁸.

Pentru evocarea campaniei din Bulgaria a fost bătută o medalie – „Avântul Țării”, regele supraveghind personal compoziția și execuția acesteia, fără să țină cont de părerile specialiștilor ce ar fi dorit să folosească simboluri clasice, dar care îi păreau (chiar și) regelui, deja, puțin exagerate. Aspectul a fost relevat de generalul Socec, care menționează că, oferindu-i medalia, Carol I i-ar fi menționat: „Eu am combinat-o personal, fiecare detaliu! Curioși oameni! Cu de-a sila au vrut să-mi impună tot felul de semne și figuri alegorice! Eu am pus tot la sertar și am făcut așa cum cred eu! Și panglica am compus-o eu!”⁶⁹

⁶³ Ioan Lupaș, *Istoria unirii românilor*, București, Ed. Scripta, 1993, p. 243.

⁶⁴ Călin Hentea, *Propaganda fără frontiere*, București, Ed. Nemira, 2002, p. 191.

⁶⁵ *Ibidem*, p. 195.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 196.

⁶⁷ *Ibidem*, loc. cit.

⁶⁸ *Ibidem*, p. 198.

⁶⁹ Adrian-Silvan Ionescu, „Din jurnalul generalului I. V. Socec. Impresii despre familia regală a României, 1888 – 1914”, în *Revista arhivelor*, București, an LXXIX, nr. 1-2/2002, p. 63.

Amintim și o caricatură a lui Ary Murnu, reprodusă pe cărți poștale și în publicații, care îl înfățișa pe regele român în postura de a-i aplica o corecție fizică (îl bate cu nuiua la fund) lui Ferdinand de Saxa-Coburg, țarul Bulgariei, pentru necunoașterea lecției de istorie⁷⁰.

Mijloacele de promovare a imaginii s-au **diversificat**, cele mai noi apariții din categoria a ceea ce se numește în prezent mass – media fiind folosite în premieră. Astfel, parada de 10 mai din anul 1912 a fost prima filmată și difuzată în România.⁷¹ În același an, publicul bucureștean a asistat la **primul film**, care a avut premiera la 1 septembrie – „Independența României”, realizat de casa „Filmul de artă Leon Popescu”, în regia lui Grigore Brezeanu, cu Aristide Demetriade și Constantin Nottara în rolurile principale. Aceeași casă de producție a prezentat, în vara anului 1913, 18 scurt metraje cu manevrele de pe frontul din Bulgaria⁷².

Declanșarea primului război mondial, în luna august a anului 1914, avut printre efecte și provocarea unei grave schisme între Carol și poporul său. Dorind să lupte alături de Germania, în conformitate cu tratatul secret din 1883 care-l lega de imperiile centrale, Carol I s-a găsit în totală contradicție cu prințesa Maria și izolat de imensa majoritate a poporului român, care aspira să se alăture taberei Franței și Angliei⁷³, pentru a își realiza fireștile aspirații unioniste.

La începutul primului război mondial regele a fost pus într-o situație foarte dificilă. Sabina Cantacuzino își amintește că, cu puține săptămâni înainte de moartea sa subită, acesta îi spunea: „Aș fi voit să nu las țara fără ce a pierdut în timpul domniei mele”⁷⁴, referindu-se la cele trei districte din Basarabia. Frământarea sufletească a suveranului a determinat chiar o intenție de abdicare, scriindu-se chiar un fel de scrisoare de rămas bun a domnitorului pentru poporul român care n-a fost însă difuzată⁷⁵.

Oricum zvonurile au dus această idee la urechile populației, reacția unui ziarist de tipul lui Cocea fiind previzibilă, acesta prefăcându-se îngrijorat de aceste zvonuri spune: „Cine o să mai aibe grijă de noi, pe cine o să mai slăvim? [...]”⁷⁶.

⁷⁰ Hentea, *op. cit.*, p. 196.

⁷¹ Idem, *Arme care nuucid*, București, Ed. Nemira, 2004, p. 236.

⁷² *Ibidem*, p. 237.

⁷³ *Ibidem*, p. 188 – 189.

⁷⁴ Cantacuzino, *op. cit.*, p. 114.

⁷⁵ Vezi pe larg Sorin Cristescu, „Destinul se opune abdicării”, în *Magazin Istoric*, an XXXI – 1997, nr. 10, octombrie, București.

⁷⁶ Nicolae D Cocea., „Momente vesele și triste”, în Cocea, *op. cit.*, p. 478.

Dilema profundă în care se găsea Carol I a fost rezolvată doar de moartea sa, unii considerând chiar că a fost motivul principal care i-a provocat sfârșitul. La 11 octombrie 1914, Carol I, a cărui boală se agravase în mod evident din cauza sentimentului că nu reușise să-și facă datoria de ofițer german și de monarh Hohenzollern, a murit la castelul de la Sinaia la vârsta de șaptezeci și cinci de ani. A fost imediat înlocuit pe tron de nepotul său Ferdinand I.

Bibliografie:

- ****Din viața regelui Carol I. Mărturii contemporane și documente inedite*, culese de Al. Tzigara-Samurcaș, București, 1939.
- ****Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani*, București, Ed. Politică, 1968.
- ****Pagini dintr-o arhivă inedită*, Ed. îngrijită, studiu introductiv și note de Antonie Plămădeală, București, Ed. Minerva, 1984,
- Acțiunea*, București, an X, 1911.
- Antipa, Gr., *Câteva amintiri despre Regele Carol I*, în *Din viața ...*,
- Bulei, Ion, *Atunci când veacul se naștea*, București, Ed. Eminescu, 1990.
- Cantacuzino, Alexandrina Gr., *Carolus Rex*, în *Din viața ...*, .
- Cocea, Nicolae D., *Scrieri*, vol. II, București, Ed. Minerva, 1970.
- Cristescu, Sorin, *Destinul se opune abdicării*, în *Magazin Istoric*, nr. 10, București, 1997.
- Gauthier, Guy, *Acvile și lei. O istorie a monarhiilor balcanice*, București, Ed. Humanitas, 2004.
- Gazeta Transilvaniei*, Brașov, an LXIX, 1906.
- Georgescu, G. P., Gen. Adj., “*Amintiri din cei 7 ani ca adjutat pe lângă Regele Carol I*”, în *Din viața...*, .
- Ionescu, Adrian-Silvan, “*Din jurnalul generalului I. V. Socec. Impresii despre familia regală a României, 1888 – 1914*”, în *Revista arhivelor*, București, an LXXIX, nr. 1-2/2002.
- Luceafărul*, Budapesta, an V, 1906.
- Lupaș, Ioan, *Istoria unirii românilor*, București, Ed. Scripta, 1993.
- Mamina, Ion, *Regalitatea în România. 1866 – 1947*, București, Ed. Compania, 2004.
- Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. I – III, Iași, Ed. Eminescu, 1996.
- Mihu, Ioan, *Spicuri din gândurile mele*, Sibiu, 1938.
- Petreanu, N, *Republica în conștiința poporului român*, București, Ed. Enciclopedică Română, 1972.

Tribuna, Arad, 1909.

Vaida Voevod, Al., *Memorii*, vol. II, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1995.

Vlahuță, Alexandru, « 1907 », în *Monarhia...*, .

Vulovici, N. , « *Carte din războiu* », în *Calendar Românesc 1908*, București.